

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 10.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tirsdag hin 11. mars 1930.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarnastøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

4. árg.

Tandlæge BREND
træffes 11-5. Telf. 114.

AFTANÁ LANGAN og drúgván vetur at hava ligið, annaðhvørt málubundnar við bryggjur ella fyri vetrarleymin á víkum og vágam, hava snekkjurnar nú gjørt seg leysar, og hógva seg til ferðar — langferðir, um við hová at flyta fong heim aftur til landa.

Á hesum várið má tað ætlast, at tað er hin best útbúgvi fiskiflotin, ið Føroyar nakrantíð hava átt, ella haft, ið leggur frá landi. Tí umframt at tað í ár eru keypt fleiri stór skip — skonnartir — til landið, ið hava hin frálíka fyrminin, motor, so er heldur ikki hetta árið sørt fyri nýbyggingar, umframt at fleiri sluppir hava fingið so stóra umvøling, at tær kunna javnmetast við heilt nýggja slupp. Her sæst gjølla, at framtakshugur er til steðar, og lyndi til at fylgja tíðarkrovum sjónliga ger seg galdandi. Av royndum vita, ikki minst teir, ið skipini gera út, at lítið batar at fanglæð eftir oyranum, meðan dælin smýgur út millum fingrar. Lærdir av royndum leggja teir nú meira dent á at hava skip so stór, góð og tíðarljóskandi, sum møguligt, ja, sum evnini loyva — og viðhvørt meira. At slíkur hugur til at hava so væl útbúgvnan fiskiflota eisini vil bera ávøkstur, er eingin ivi um. Tí best man í longdum lona seg, at væl verður fyrireika, bæði hjá teim, ið for hesi eiga, sum hjá landinum sum heild.

Á henda hátt eru vit, á várið 1930, so væl stímbraðir sum fiskaríðrivið ljóð, sum væntast kann av einum so lítillum fólkalokki, hóast hina minni góðu peningaligu atstöðu.

Annað framstigið, ið eisini ger várið 1930 úrlíkt hinum undanfarna, er hin nýggja semjan, ið gjord er millum fiskimenn og reidarar um arbeiðskor og lønviðurskiftir hjá fiskimonnum umboð á føroyskum fiskiskipum. Hóast mangt enn kann vera at finnst at í tí undirskrivaða sáttmála partanna millum, og at tað enn er nógv eftir, ið má rættast í hesum, so týður henda semja eitt framstigið, ja, lat okkum siga í bæði borð. Fiskimennu fingu ikki hesa ferð alt, teir settu uppá, serstakliga var tað kanska hini 36%, men gingu við til 35. Men kortini má hetta kallast eitt munandi framstigið á tí leið, ið fiskimenn stevna fyri at vinna sær betri lívikor bæði úti og heima. Tí sumstundis

sum teir fingu o. u. 2% meira av partinum, so er teirra avgerðarrættur í fleiri málum skrásettur í hesum nýggja sáttmálanum.

Vit søgdu, at henda nýggja semjan var eitt framstigið í bæði borð — og so er okkara áskoðan. Tí eisini føroyskir reidarar hava, við tí ráðgerð ið fór fram partanna millum um arbeiðskor og lønviðurskiftir fiskimannans, og sum endaði í semju um 35%, mentunarlíka gjørt eitt framstigið í hesum fori.

Nú leggja skipini út. Unglingar og eldri menn sigla við snekkjunum til fiskigrunnarnar. Allars hugur eltur teir, og tey bestu ynskjur fylgja teim, og øll seta sínar vónir til eitt eydnaríkt fiskiár, tey, ið beinleiðis avvara, heima við hús, allar Føroyar seta vónirnar til eitt gott fiskiár.

Norgesbrev.

(Pra vor Korrespondent).

Oslo, 2. Marts 1930.

Vinmonopolet.

En av de største rettsaker vi har haft her i landet, har nu i flere måneder versert for byretten i Oslo.

Som bekjent er all omsetning av vin og brendevin her i landet overtatt av Vinmonopolet. Det er et halvtveis offentlig selskap, hvis overskudd tilfaller staten. Der har i lengere tid været skumlet om at ledelsen var korrupt og at det hele var et familieeieselskap, hvor vinhusenes salg vesentlig var avhengig av det mere eller mindre nære forhold, som vedkommende agent stod i til monopolets direktører. Efterhvert blev snakket så høylidt at en undersøkelseskommission blev nedsatt for å undersøke de temmelig innviklede forhold. For denne kommission var færdig med sitt arbejde og — blev der sagt — for å vanskeliggjøre dens arbejde, anla monopolets styre injuriersøksmål mot et par av de agenter som hadde beklaget sig over forholdene.

Saken som nu nærmer sig sin avslutning, har været overmåte kostbar. Bare som partihonorar til Vinmonopolets advokater nevnes en sum på henimot en kvart million. Dette verdige beløp er det styrets mening å la monopolet — og dermed statskassen — betale. Lovligheten herav er bestridt av fremragende jurister, og for almenheten ser det jo også unektelig ut som et nytt utslag av den påståtte korrupsjon.

Hvorledes rettens dom enn kommer til å lyde, så tror jeg at almenheten allerede har felt sin dom — og den er inappellabel.

Resultatet av aksjonen tor imidlertid være, at det hele driver henimot et rent statsmonopol — under full offentlig

kontroll — og således har kanskje ikke ståheien været forgyves.

Trondhjem — Nidaros — Trondheim.

En annen sak som i den siste månedens tid i stor utstrekning har lagt beslag på den offentlige interesse er den såkalte «navnesak».

Som bekjent blev Trondhjem av forrige års storting besluttet omdøpt til Nidaros, idet man derved mente å gi byen dens gamle navn tilbake til jubileet i år.

Byens befolkning har imidlertid protesteret meget kraftig mot forandringen og tatt op et meget energisk arbejde for å få beslutningen omgjort og fremsatt forslag for stortinget om dette, et arbejde som er blitt iherdig støttet av den samlede hoiere presse, som fant saken å være et utmerket agitasjonsgrunnlag.

Diskussionen omkring saken har været meget skarp. Begge parter har mobiliseret sine historikere, og historikerne er som det jo gjerne er tilfelle med de lærde, uenige. Den pressekampanje og alt det bråk som er blitt laget omkring affæren, har efterhvert antatt slike dimensjoner, at andre og langt viktigere spørsmål har været trengt helt i bakgrunnen. Det er således karakteristisk, at mens debatten om navnesaken den ene dag blev fort for full sal og teltpakket galleri, så blev debatten om landets finanser dagen efter fort for tomme benkerader og formådde kun å samle minimal interesse.

Saken har nu for annen gang passeret odelsting og lagting hvor forslaget om Trondhjem igår aftes falt. Hermed må saken anses for avgjort. Riktignok må den nu for i samlet storting, men der kreves da to tredjedels flertall for å få Trondhjemsforlaget vedtatt.

Forhåpentlig blir der nu stille om saken og stortinget får ro til å ta fatt på andre og mere betydningsfulle spørsmål.

St.e.

Oversvømmelser paa Island.

Fra Reykjavík meddeles: Grundet paa en usædvanlig Varmebeige over det islandske Hoiland har der fundet store Oversvømmelser Sted paa hele Lavlandet i det sydvestlige Island. Ølfusså svulmede saa voldsomt op, at Broen ved Þryggvaskalið nær var styrtet sammen. Fra Þryggvaskalið og enkelte lavtliggende Gaarde maatte Folk reddes i Baade. Store Dele af Sognene Flói og Skeið i Arnarsýslu stød under Vand.

En Del Faar og enkelte Heste druknede. Reforraadet er ødelagt i mange Gaarde, idet Vandet er trængt ind i Laderne.

Fra Rigsdagen.

Lotteriforslag fra Patursson. Toldloven vedtaget.

(Telegram til „Føroya Social-Demokrat“).

København d. 8.—3.—30.

Patursson har fremsat Forslag om Oprettelse af et færøsk Klasselotteri med 12.000 Lodder. Han udtalte at Forslaget var efter Lagtingets Ønske.

Landstinget færdigbehandlede igaar Lovforslaget om Forandring af forskellige Skatter og Afgifter. Det vedtoges enstemmigt og er færdig fra Rigsdagen.

Ein missprenting, sum var villeiðandi í meining, kom fyri í grein: „Vanlukkutryggingargjald fiskimanna“ í síðsta nr. undir F. F. Har stendur: „hesi ógyldugu gjöld“; har skal standa: „hesi lóggyldugu gjöld“.

Kontraktin. Vegna fleiri spurningar frá fiskimonnum viðvíkjandi tí nýggju kontraktini, lata vit hana prenta her í síni heild, og skulu vit síðan skoyta nakrar leiðbeiningar uppí, sum svar á teir mongu spurningar, ið inn eru komnir um hana.

KONTRAKT indgaaet mellem „Færøernes Rederiforening“ og „Føroya Fiskimannafelag“.

§ 1.

Tjenesten tiltrædes om Bord straks eller efter Tilsigelse og varer saa længe som ved Paa-mønstringen fastsat.

§ 2.

Rederiet lønner Skipperen, udræder Hyrerne til Bedstemand (-mændene), Kok, Motor- eller Maskinpasser samt afholder alle Driftsudgifter.

§ 3.

En Del af den fælles Fangst skal kunne anvendes til Agn og til Kost om Bord i samme Omfang, som hidtil har været Sædvane, uden at Besætningen faar nogen Godtgørelse herfor.

Den øvrige Del af Fiskeriudbyttet deles ved Torskefiskeriet saaledes, at Mandskabet erholder 35% og Rederiet 65%.

Ved Haandlinefiskeri fra Skib deles Mandskabets Andel i Forhold til det Antal Torsk, Langer, Kuller, Brosmer og Sej paa mindst 12 Tommers Længde, som hver enkelt har fanget, idet en stor Fisk regnes lige med fire smaa. Som stor Fisk regnes kun Torsk og Langer paa mindst 18 Tommers Længde. Mandskabets Andel af Lever og Rogn samt den Helleflynder, som ikke benyttes til Agn eller Proviant,

ligesom Udbyttet i alle andre Tilfælde deles ligeligt mellem Mandskabet, hvorved Skipper og Kok ikke medregnes.

§ 4.

Bjergeløn deles efter Solovens Bestemmelser.

§ 5.

Bedstemanden erholder foruden sin Fiskepart en Godtgørelse af 2% af Brutto-Fangstudbyttet efter sædvanlige Fradrag.

§ 6.

Kokkens Hyre fastsættes til 150 Kr. pr. Maaned. Dog erholder han, naar Besætningen udgør 22 Mand eller derover, et Tillæg af 25 Kr. maanedlig.

Kokken skal fortrinsvis og paa forsvarlig Maade passe sin Kokkegering, hvortil ogsaa henhører forsvarlig Renholdelse af Opholdsrummene. Det paa-hviler desuden Kokken i Forbindelse med Skipperen at paa-se, at den nødvendige og tilstrækkelige Proviant kommer om Bord i god og ufordervet Vare.

Kokken skal kunne deltage i Fiskeriet, naar Flertallet af Besætningen tillader det for hver enkelt Tur.

§ 7.

Motorpasseren erholder foruden sin Fiskepart en Maanedshyre, der fastsættes saaledes:

For Skibe med til og med 120 HK Maskine 100 Kr.
For Skibe med over 120 HK Maskine 150 Kr.

Motorpasseren skal heraf lønne sin eventuelle Medhjælp til Maskinens Pasing. Han skal være pligtig til til enhver Tid at holde Maskinen i god Stand og til efter endt Fiskeri at aflevere Maskinen renset og smurt.

§ 8.

Mandskabet fører Salt, Vand, Is, Sne og Proviant om Bord og Fiskeri i Land uden Godtgørelse. Efter endt Fiskeri er det pligtigt at følge Skibet til dets Vinterhavn paa Færøerne og hjælpe til med dets Aftakning og Fortøjning. Har Mandskabet, efter at Skibet er fortojet, forladt dette, og Fiskeri ikke er udløst, skal det derefter ikke være forpligtet til at udlosse eller bære Udgifterne ved Udlosningen af større Andel af Fiskeri end Mandskabets Part.

§ 9.

Mandskabet erholder fri Kost om Bord efter de til enhver Tid gældende Lovbestemmelser. Det paa-hviler Skipperen at foranstalte Provianten nøjagtigt afvejet og uddelt efter Reglementet. Dog kan Brød uddeles frit, for saa vidt Mandskabet foretrækker dette.

§ 10.

Mandskabet maa ikke medtage Spiritus om Bord eller begive sig i Land uden Tilladelse fra Skipperen eller den, der har Befalingen i hans Sted.

§ 11.

Mandskabets Ophold hjemme efter Sydlandsturen maa ikke overstige 14 Dage efter Fiskens Udlosning.